

Vergaderjaar 2023–2024

33 576

Natuurbeleid

Nr. 386

BRIEF VAN DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 juni 2024

Met deze brief wordt invulling gegeven aan de toezegging zoals gedaan tijdens het Commissiedebat Klimaat Caribisch deel Koninkrijk van 9 april jl.¹ Het betreft de evaluatie van de aanspoeling en opruiming van olie op Bonaire. Dat gebeurt mede namens het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB).

Aanleiding

Op 7 februari is dichtbij het land Trinidad en Tobago een gesleept schip (Gulfstream) met een lading bunkerolie omgeslagen waarbij een olieverontreiniging is ontstaan. Het oliespoor heeft zich door stroom en wind in Westelijke richting verspreid richting Bonaire. Er zijn olieresten aangespoeld op Bonaire die overigens voorspoedig zijn opgeruimd.

Zoals mondeling toegelicht aan de Kamercommissie tijdens het debat ligt de verantwoordelijkheid voor de afhandeling van een dergelijke crisis bij het OLB, meer specifiek bij de (waarnemend) gezaghebber. Derhalve ligt daar ook het initiatief voor een evaluatie zoals door de Kamer gevraagd. Tijdens mijn bezoek aan Bonaire in april jl. is met het bestuurscollege en de gezaghebber gesproken over het incident, de afhandeling en de interne evaluatie. In het gesprek is afgesproken om samen te werken bij de evaluatie en dat verzending van de brief hierover verloopt via het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, in lijn met de toezegging aan de Kamer.

Evaluatie

De evaluatie is afgerond en heeft primair betrekking op de inzet en samenwerking van de crisisorganisatie. Het doel hiervan is om te leren en aanpassingen te doen in de werkwijze van de crisisorganisatie waardoor deze nog robuuster wordt. Dit is een mooi voorbeeld van het doorlopen

¹ TZ202404-045

van de *Plan-Do-Check-Act* cyclus. Het incident is beschouwd en geëvalueerd op een aantal aspecten:

- Crisisfase, inclusief de inzet mitigerende middelen en ondersteuning
- Impact op natuur, (onderwater)milieu en biodiversiteit
- Communicatie
- Lopende acties
 - o Verhalen van schade
 - o Afvoer olieresten
 - o Recente ontwikkeling

Crisisfase

Deze fase omvat het moment van de eerste melding totdat de laatste olie opgeruimd is. Doordat het OLB adequaat, gestructureerd en volgens de crisisplannen gehandeld heeft, is de olie, waar mogelijk en noodzakelijk, snel opgeruimd. Door inzet van *oliebooms* op zee is de olie bewust en succesvol richting strand gestuurd om op deze manier de hoeveelheid olie in mangroves en daarmee schade aan flora en fauna zoveel als mogelijk te voorkomen. Voor een meer inhoudelijk relaas wordt verwezen naar de Kamerbrief² van 7 maart jl.

Jaarlijkse ondersteuning in de vorm van operationele trainingen (op de BES-eilanden, met uitnodiging voor deelname aan andere landen) door Rijkswaterstaat (RWS) over het gebruik van het opruimmateriaal, alsmede de aanwezigheid van voldoende opruimmaterialen op de BES hebben hun nut bewezen.

Naar mening van de crisisorganisatie is daarmee aangetoond dat een vooruitlopende investering om een groot risico voor de economie en het milieu af te dekken, een verstandig besluit geweest is. RWS adviseert de andere Koninkrijks (ei)landen deze *best practice* ter harte te nemen. Dit advies wordt volledig onderschreven en gecommuniceerd via de reguliere overleggen van de Koninkrijks Maritieme Administratie.

Voorts is de betrokkenheid, samenwerking en bijdrage van onder andere de beheerder van het Nationaal Park Bonaire (STINAPA), RWS (door het zelfstandig invliegen van een adviseur/trainer) en Defensie op basis van een bijstandsverzoek, zeer gewaardeerd door het OLB.

Impact op natuur, (onderwater)milieu en biodiversiteit

In de eerder genoemde kamerbrief is al inhoudelijk ingegaan op de korte termijn impact op natuur, (onderwater)milieu en biodiversiteit. De kortetermijnimpact op de natuur en biodiversiteit is beperkt.

Er is door het OLB aan de lokale en wereldwijde natuurorganisaties gevraagd naar de verwachtingen van de langetermijngevolgen op de natuur in relatie tot de olievervuiling. Van andere olie lekkages is bekend dat de grootste kans op schade bestaat op het onderwaterleven zoals diepzeekoraal, zeegras en mangroven. De grote afstand van de bron (700 km) en de relatief kleine hoeveelheid olie verkleinen het risico op de genoemde langetermijngevolgen voor Bonaire.

Communicatie

Communicatie is essentieel om een goed beeld te krijgen en houden van de actuele situatie en wat eventueel nodig is om op te schalen. Tegelijkertijd heeft de crisisfase vanzelfsprekend de grootste aandacht, wat het,

² Kamerstuk 33 576, nr. 369

voor een kleine organisatie zoals op Bonaire, niet eenvoudig maakt om alle partijen goed, tijdig en volledig te informeren. De communicatie binnen de crisisorganisatie heeft, mede door de protocollen, naar tevredenheid gewerkt. Hoewel in de crisisfase een aantal persconferenties is gegeven, is de feedback dat de initiële communicatie naar de inwoners van Bonaire eerder gekund had een belangrijk leerpunt uit de evaluatie.

Crisisgerelateerde communicatie met externe partijen zoals het *Regional Marine Pollution Emergency, Information and Training Centre – Caribe* (RAC/REMPEITC) ging minder voorspoedig. Initiatief van het RAC bleef uit en herhaalde vragen vanuit Bonaire over (satelliet)beelden bleven onbeantwoord terwijl vanuit Trinidad en Tobago later bleek dat die informatie wel voorhanden was. De communicatie vanuit Trinidad en Tobago direct na het incident was mager maar verbeterde significant in de crisisfase en door inzet via de diplomatieke kanalen.

De gesignaleerde ruimte ter verbetering in de coördinatie, het proactief handelen, opschalen en de regionale communicatie om een dergelijk incident zo klein mogelijk te houden zijn door het Koninkrijk besproken tijdens de meest recente regionale meeting van *Directors and Heads of Maritime Administrations* (DIHMAR) op Barbados, waar deze oproep unaniem gesteund werd.

Lopende acties

Er is nog een tweetal acties die langer doorlopen: het verhalen van de schade en het afvoeren van de olieresten.

Verhalen van de schade

Voor het eventueel kunnen verhalen van kosten wordt door juristen in samenwerking met Trinidad en Tobago aanhoudend gekeken naar de mogelijkheden. Dat geldt voor het aansprakelijk stellen van de eigenaar/reder en voor mogelijkheden tot een claim op het IOPC fund, het internationale fonds voor vergoeding van schade door verontreiniging door olie. De autoriteiten in Trinidad en Tobago hebben, ondanks alle pogingen, de sleepboot «Solo Creed» niet weten te lokaliseren³.

In april van dit jaar heeft het *International Oil and Pollution Executive Committee* besloten dat het 1992 Fund van toepassing zal zijn op dit incident. Dit betekent dat iedere rechtspersoon zelfstandig claims kan indienen bij het internationaal fonds op basis van de schade die is geleden door het olielek bij Trinidad. Bonaire is geïnformeerd over het proces en over de werkwijze voor het indienen van een dergelijke claim.

Afvoer olieresten

De opgeruimde olieresten zijn verzameld en opgeslagen. Oliemonsters zijn genomen en worden vergeleken met monsters uit Trinidad en Tobago om de oorsprong vast te kunnen stellen. Hoewel de hoeveelheid olieresten relatief beperkt is, zal verwerking niet op Bonaire kunnen gebeuren en zullen de resten via zee of lucht moeten worden afgevoerd. Door inspecteurs op Bonaire in samenwerking met experts in Nederland wordt gekeken op welke manier de olieresten het meest efficiënt, veilig en conform de internationale voorwaarden voor transport kunnen worden vervoerd naar een geschikte verwerkingslocatie.

³ https://trinidadexpress.com/business/local/owners-of-oil-spill-vessels-remain-elusive/article_c430b08e-2858-11ef-acfc-33ca5233fa39.html

Recente ontwikkeling

Op donderdag 13 juni is er nabij Trinidad en Tobago een nieuwe olievlek op zee waargenomen. De autoriteiten in dat land hebben bevestigd dat de olievlek wederom afkomstig is van de Gulfstream. Het betreft een kleine hoeveelheid die een glanslaag op het oppervlaktewater afgeeft. Het is onbekend hoeveel olie er is gelekt. Trinidad en Tobago heeft beperkende maatregelen genomen en geeft aan dat het onwaarschijnlijk is dat de olie Bonaire zal bereiken.

De autoriteiten op Bonaire zijn op de hoogte en het Bestrijdingsteam Caribisch Nederland van RWS is actief. Bij het European Maritime Safety Agency (EMSA) is monitoring met satellietopnames aangevraagd. De Landelijke Coördinatiecommissie Milieu (LCM) is betrokken voor het opstellen van verwachtingsmodellen. Mocht de olievlek richting Bonaire bewegen, dan is het mogelijk dat deze vanwege de afstand Bonaire over drie weken bereikt. Indien daar aanleiding toe is, zal de Kamer nader geïnformeerd worden.

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
M.G.J. Harbers